

รูปแบบรายการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5

ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

Model of Sustainable Community Tourism Program for Ban Klong Chanuan, Moo 5, Chumphon Sub-district, Sathing Phra District, Songkhla Province

นารีภรณ์ ศรีจรีต¹ และโชคดี คู่ทวีกุล^{2*}

Nareeporn Srirachit¹ and Chokdee Kuthaweekul^{2*}

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชน 2) ออกแบบรายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และ 3) ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงผสมโดยการวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน คือ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อป ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป การวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ใช้แบบสอบถามแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1.1) แหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ตระพังพระ ถ้ำเขาควหา สำนักปฏิบัติธรรมสิริธรรมวิมุตติ (เขาเศรษฐี) สำนักสงฆ์นาเปล วัดราชประดิษฐ์ฐาน (วัดพะโคะ) ประเพณีห่มผ้าพระสุวรรณาภิกขเจดีย์ ศรีรัตนมหาธาตุและปิตุโศภนองค์สมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) และทอดผ้าป่า อาหารพื้นบ้าน วิถีชีวิตชาวบ้าน กลุ่มทำน้ำตาลโตนดแฉ่วน 1.2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวกปลอดภัย มีถนนลาดยางและคอนกรีต ป้ายบอกทาง เดินทางได้โดยรถส่วนตัว 1.3) ที่พักแรม พื้นที่ในชุมชนมีโฮมสเตย์ให้บริการ 1.4) สิ่งอำนวยความสะดวก มีลานจอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก ร้านสะดวกซื้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีรถราง รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง และรถมอเตอร์ไซด์พ่วงข้างให้บริการ 1.5) กิจกรรมการท่องเที่ยว ทำน้ำตาลโตนดแฉ่วนและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด ทำแฉ่วนน้ำตาลจากใบตาล 2) นำเสนอรายการท่องเที่ยวชุมชนใน 1 วัน โดยเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวิสาหกิจชุมชน และ 3) ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของชุมชน เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.24) แหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.08) สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 3.69) กิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.46) และที่พักแรม ($\bar{X}$ = 3.29)

¹ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Tourism Industry Management, Faculty of Management Science, Songkhla Rajabhat University.

E-mail: nareeporn.sr@sru.ac.th

^{2*} สาขาวิชานวัตกรรมบริการเพื่อการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Hospitality Innovation for Tourism and Hotel, Faculty of Liberal Arts, Bangkok Thonburi University.

E-mail: chokdee.kut@bkkthon.ac.th

*Corresponding author

คำสำคัญ : องค์ประกอบของการท่องเที่ยว รายการนำเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This research aimed to 1) study the components of tourism (5A's) in the community; 2) design tour programs and tourism activities in the community; and 3) assess the satisfaction of pilot tourists towards the components of tourism (5A's) at Ban Khlong Chanuan community, Village No. 5, Chumphon Subdistrict, Sathing Phra District, Songkhla Province. It was a mixed-methods study using qualitative methods with 30 key informants, including representatives from the Chumphon Subdistrict Administrative Organization, tourism groups, organic farming groups, OTOP product groups, local wisdom and community leaders, and conducted in-depth interviews and focus groups. Data were analyzed using content analysis and summative analysis. The quantitative research consisted of 60 tourists from the government sector, private sector/entrepreneurs and tourists with questionnaires. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results found that 1) the components of tourism consisted of 1.1) Attractions were Trapang Phra pond, Khao Khuha Cave, Sirithamwimutti Meditation Center (Khao Setthi), Na Plae Monastery, Ratchaprathit Temple (Phakho Temple), the tradition of draping the Phra Suwanna Malikka Chedi Srirattana Mahathat and gilding the image of Somdej Chao Phakho (Luang Pu Thuad walking on fresh sea water) and made and off-season offering of robes and other needs to monks ceremony, local food, the villagers' way of life and group of palm sugar makers. 1.2) Accessibility was convenient and safe. There were asphalt and concrete roads, directional signs, and access by private vehicle. 1.3) Accommodation: There were homestays available in the community. 1.4) Amenities included parking lots, restrooms, restaurants, coffee shops, souvenir shops, convenience stores, a sub-district health promotion hospital, trams, motorcycles, and motorcycles with sidecars. 1.5) Activities were making palm sugar and palm sugar products, making palm sugar mould from palm leaves. 2) Presenting with a one-day community tourism program, which consisted of religious tourism and community enterprises, and 3) Tourist satisfaction with community tourism, ranked from highest to lowest mean: accessibility, attraction, amenity, activity and accommodation.

Keywords: Components of Tourism, Tour Program, Community-Based Tourism

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ธุรกิจการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาตามห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวได้ทั่วประเทศ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมาของประเทศไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกอย่างมาก อีกทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ปัจจุบันแนวโน้มการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไป ด้านการท่องเที่ยวควรเน้นขยายกลุ่มของนักท่องเที่ยวทั้ง

ชาวไทยและชาวต่างชาติในภูมิภาคให้หลากหลายขึ้นใน 3 กลุ่ม คือ การท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการทำงาน เพื่อสร้างรายได้ที่มีเสถียรภาพให้แก่ชุมชนและกระจายตัวของนักท่องเที่ยวให้สมดุลขึ้น โดยประเทศไทยควรปรับจุดยืนภาคการท่องเที่ยวใหม่ภายใต้ 2 หลักการ ได้แก่ การต่อยอดกิจกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเดิม ควบคู่กับสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ ที่คาดว่าจะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น (วิรัช ประจางการ และสุชานัน จูอนันตธรรม, 2564)

การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่นหรือการท่องเที่ยวชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว เป้าหมายของการท่องเที่ยวชุมชนจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคล เกิดการพัฒนาชุมชนฐานรากของประเทศ รวมถึงการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมไปในชุมชนท้องถิ่น สร้างโอกาส การมีงานทำและการพัฒนาทุนมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการในชุมชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) และรัฐบาลได้กำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยมุ่งหวังให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามนโยบาย Ignite Thailand's Tourism จึงประกาศให้ปี พ.ศ. 2568 เป็นปี Amazing Thailand Grand Tourism & Sports Year 2025 เพื่อเป็นการต้อนรับนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก พร้อมทั้งขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งปรับรูปแบบเมืองรองการท่องเที่ยวเป็น “55 เมืองน่าเที่ยว” ทั่วประเทศไทยอีกด้วย (“ททท.ขับเคลื่อนกลยุทธ์”, 2568)

เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้คลี่คลายลง พื้นที่การท่องเที่ยวทั่วโลกได้เปิดตัวเพื่อต้อนรับการท่องเที่ยวอีกครั้ง นักท่องเที่ยวเริ่มวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก พร้อมกับพฤติกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ 1) ตามหาที่พักที่รักโลก 2) เปิดใจท่องเที่ยวเมืองรอง 3) หลีกเลียงช่วง High Season 4) สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน และ 5) เปลี่ยนแปลงวิธีการเดินทาง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566) ดังนั้นการท่องเที่ยวยั่งยืน (Sustainable Tourism) นับเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งทั่วโลกได้ให้คำมั่นและยังถือเป็นการสร้างโอกาสของภาคธุรกิจจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากขึ้นด้วย ทั้งนี้ตัวอย่างรูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนความยั่งยืน 2 รูปแบบ คือ 1) การท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) เน้นกิจกรรมที่เป็นมิตร ลดผลกระทบ รักษา และสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม และ 2) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทยที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพาราและการแปรรูปสัตว์น้ำ การค้าปลีกค้าส่ง และภาคบริการ เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งเพื่อการบันเทิง เพื่อสุขภาพ ชื่นชมธรรมชาติ และเรียนรู้วัฒนธรรม นอกจากนี้จังหวัดยังมีการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียในสัดส่วนที่สูงที่สุดของประเทศอีกด้วย ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี สถาปัตยกรรม การท่องเที่ยววิถีชุมชน การเป็นเมืองปลายทางของการจัดการประชุม สัมมนา การจัดงานแสดงสินค้า อีกทั้งแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2566–2570 ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอีกด้วย

ชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี คนในชุมชนน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น ถ้ำเขาควหา อุทกเสมาตระพังพระ วัดพะโคะ ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์โบราณสถานและอนุรักษณ์ธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์สืบไป จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ให้ความสนใจการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น และเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแล้วนำมาออกแบบรายการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำเสนอบริการทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

1.2.2 เพื่อออกแบบรายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

1.2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) การจัดเส้นทางท่องเที่ยว

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลักในขั้นตอนที่ 1 เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน ได้แก่

- 1) ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
- 2) ตัวแทนชุมชนบ้านคลองฉนวนจากกลุ่มท่องเที่ยว
- 3) กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
- 4) กลุ่มผลิตภัณฑ์โฮตอป
- 5) ประชาชนชาวบ้าน
- 6) ผู้นำชุมชน

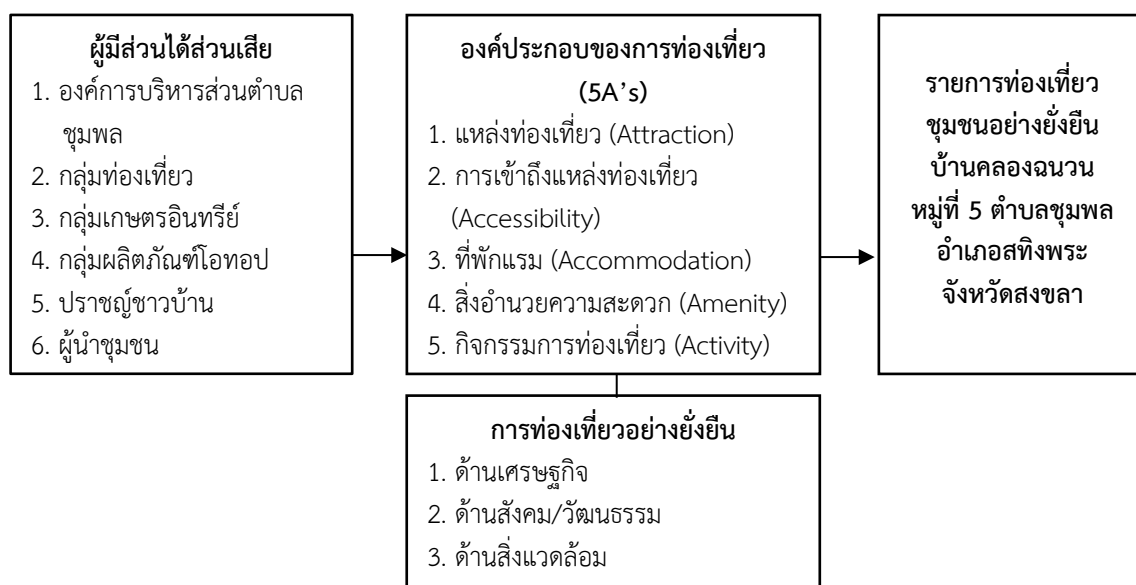
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 2 เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 60 คน ได้แก่

- 1) ภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานหาดใหญ่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล
- 2) ภาคเอกชน / ผู้ประกอบการ ได้แก่ บริษัททัวร์ มัคคุเทศก์ในจังหวัดสงขลา
- 3) นักท่องเที่ยวทั่วไป

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ บ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม 2568

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) และออกแบบรายการนำเที่ยวในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มละ 5 คน จำนวน 30 คน ประกอบด้วย

- 1) ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
- 2) ตัวแทนชุมชนบ้านคลองฉนวนจากกลุ่มท่องเที่ยว
- 3) กลุ่มเกษตรอินทรีย์
- 4) กลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อป
- 5) ประชาชนชาวบ้าน
- 6) ผู้นำชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในชุมชนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักแรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยได้สร้างแบบสัมภาษณ์และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษา และความครอบคลุมของข้อคำถาม แล้วจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล มีการบันทึกเสียงและการจดบันทึกเพื่อประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดแบบเส้นทางนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป (Summative Analysis) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล หลังจากนั้นนำข้อมูลองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในชุมชนมาจำแนกและสรุปเป็นประเด็นสำคัญเพื่อเขียนเป็นรายการนำเที่ยวชุมชนใน 1 วัน

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) กลุ่มละ 20 คน จำนวน 60 คน ประกอบด้วย

1) ภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล

2) ภาคเอกชน / ผู้ประกอบการ ได้แก่ บริษัททัวร์ มัคคุเทศก์ในจังหวัดสงขลา

3) นักท่องเที่ยวทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในชุมชนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักแรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Validity) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) แต่ละข้อคำถามต้องมีค่าระหว่าง 0.5-1.00 ซึ่งจากข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ มีจำนวน 11 ข้อ ได้ 1.00 คะแนน และจำนวน 4 ข้อ ได้ 0.67 คะแนน ซึ่งเป็นค่าที่สามารถนำเครื่องมือไปใช้ได้ แล้วนำไปตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จริงจำนวน 30 ชุด โดยมีค่าความเชื่อมั่น = 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องในวันที่ดำเนินการจัดรายการนำเที่ยวชุมชนบ้านคลองฉนวน โดยแบ่งจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ดำเนินการจัดนำเที่ยวจำนวน 2 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยเกณฑ์การวัดระดับคะแนนแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบรายการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พบว่า

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Attraction) ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่

1.1 พระตำหนักพระ สวรรค์น้ำโบราณรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดสงขลา เป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่คู่กับวัดพะโคะ ตรงกลางสระมีเกาะอยู่กลางน้ำซึ่งเคยพบประติมากรรมรูปพระอัครมุนีและรูปนางดาราสีกร ทำด้วยสำริด สันนิษฐานว่าเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในสมัยโบราณ ล้อมรอบไปด้วยดอกบัวจำนวนมาก

1.2 ถ้าเขาควหา ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานจากกรมศิลปากร เป็นถ้ำขุดโบราณโดยฝีมือมนุษย์ มีอายุกว่า 1,200 ปี ใช้เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดูเนื่องจากพบศิลาจารึกและฐานโยนิบริเวณหน้าถ้ำ สันนิษฐานว่าถ้ำแห่งนี้มีอายุช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-14 ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 จึงถูกทำลายลง และได้รับการบูรณะปรับปรุงภูมิทัศน์ในปี พ.ศ. 2546

1.3 สำนักปฏิบัติธรรมสิริธรรมวิมุตติ (เขาเศรษฐี) เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม มีลานสำหรับวิปัสสนากรรมฐานบรรยากาศเงียบสงบ ร่มรื่น

1.4 สำนักสงฆ์นาเปล สถานที่รวบรวมตำนาน รูปปั้น และประวัติของหลวงปู่ทวด ชมประติมากรรมจำลองเหตุการณ์ที่ตาหยายจันทร์ บิดามารดาของหลวงปู่ทวดมารับจ้างเกี่ยวข้าวในที่นาแห่งนี้แล้วนำลูกชายมาเลี้ยงในเปล มีพญางูจงอางมารัดขดอยู่ที่เปล แล้วคายลูกแก้วคู่บารมีให้หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด

1.5 วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของจังหวัดสงขลา ซึ่งวัดนี้เคยเป็นสถานที่จำพรรษาของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชหรือหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ประมาณ 400 ปีที่ผ่านมาแล้ว บริเวณวัดมีพระเจดีย์ทรงลังกาประดิษฐานอยู่บนยอดเขาพิทักษ์สิงห์ ชื่อพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ (เจดีย์ทอง) พระพุทธไสยาสน์ พิชิตภัณฑ์วัดพะโคะ และวัดแห่งนี้เคยใช้เป็นสถานที่ทำพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุง

1.6 ประเพณีห่มผ้าพระสุวรรณมาลิกเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุและปิดทององค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) และทอดผ้าป่า จัดขึ้นในวันพฤหัสบดีแรก (ข้างแรม) ของเดือนยี่ อยู่ในช่วงเดือนมกราคม ภายในงานมีกิจกรรมสมโภชผ้าห่มองค์พระเจดีย์ งานแสดงแสง สี เสียง ตำนานหลวงปู่ทวด

1.7 ประเพณีสารทเดือนสิบ (ชิงเปรต) คือ การทำบุญให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว จัดงานในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยจะทำบุญใหญ่ในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยมีขนมที่เป็นสัญลักษณ์ของงานสารทเดือนสิบ ได้แก่ ขนมลา ขนมพอง ขนมนก ขนมหี้น้ำ ขนมน้ำ

1.8 ประเพณีลากพระและตักบาตรเทโวโรหนะ คือการนำพระพุทธรูปประดิษฐานบนบุษบกที่ตกแต่งบรรลือกระษัตริย์ให้มีรูปร่างให้คล้ายเรือ แล้วจึงลากเรือไปบนถนน ถือปฏิบัติในวันหลังจากวันออกพรรษา 1 วัน

1.9 งานวันลูกโหนดและของดีสี่ทิวพระ จัดขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม เนื่องจากเป็นช่วงที่น้ำตาลและลูกตาลโตจนจะมีผลผลิตมาก ภายในงานจะมีการออกร้าน การประกวด และจัดแสดงผลผลิตจากตาลโดนด

1.10 อาหารพื้นบ้าน เช่น แกงคั่วหัวโหนด ยำหัวโหนด ขนมหี้น้ำ

1.11 วิถีเกษตรพอเพียง สวนผู้ใหญ่อ้อม สวนมะพร้าว น้ำหอมมาตรฐาน GMP ต้มน้ำมะพร้าว น้ำหอมจากต้น

1.12 กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโดนด ผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่น น้ำตาลผง น้ำตาลปึก และได้พัฒนาจนปัจจุบันได้รับการยอมรับเป็นสินค้าระดับ 4 ดาวของอำเภอสังขละบุรี การทำแว่นน้ำตาลโดนดจากใบตาล

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “...ชุมชนจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) สำนักสงฆ์นาเปล ถ้ำขุดเขาควหา อุทกเสมาพระตำหนักพระ สวรรค์น้ำโบราณรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดสงขลา เป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่คู่กับวัดพะโคะ ตรงกลางสระมีเกาะอยู่กลางน้ำซึ่งเคยพบประติมากรรมรูปพระอัครมุนีและรูปนางดาราสีกร ทำด้วยสำริด สันนิษฐานว่าเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในสมัยโบราณ ล้อมรอบไปด้วยดอกบัวจำนวนมาก

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เส้นทางเดินทางเข้าถึงชุมชนคลองฉนวน สามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก ปลอดภัย มีถนนลาดยางและคอนกรีต ป้ายบอกทางชัดเจน เดินทางได้โดยรถส่วนตัว

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “...เส้นทางเดินทางเข้าถึงชุมชนคลองฉนวน สามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก ปลอดภัย มีถนนลาดยางและคอนกรีต ป้ายบอกทางชัดเจน เดินทางได้โดยรถส่วนตัวจะสะดวกที่สุด มีรถรางบริการ รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง และรถมอเตอร์ไซด์พ่วงข้างในชุมชน...”

3. ด้านที่พักแรม (Accommodation) พื้นที่ในชุมชนมีโฮมสเตย์ให้บริการ

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “...พอจะมีโฮมสเตย์บ้างหลังในชุมชน แต่อาจจะไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก จะต้องไปใช้บริการรีสอร์ทอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง...”

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) มีลานจอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก ร้านสะดวกซื้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บริการรถราง รถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถจักรยานยนต์พ่วงข้างในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “...มีลานจอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านสะดวกซื้อ บริการรถรางนำเที่ยว รถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถจักรยานยนต์พ่วงข้างในชุมชน...”

5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) ทำน้ำตาลโตนดแฉ่นและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด ทำแฉ่นน้ำตาลจากใบตาล

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “...สามารถหยอดน้ำตาลโตนดแฉ่นและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากตาลโตนด ทำแฉ่นพืมน้ำตาลโตนดจากใบตาลได้...”

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพยากรที่มีในชุมชนมาบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน และเกิดผลประโยชน์แก่ชุมชน ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่และต่างประเทศให้เดินทางมายังชุมชน เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และยกระดับชีวิตคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อออกแบบรายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา จากการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยและตัวแทนจากแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์และได้ข้อสรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในชุมชน และสามารถนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนใน 1 วัน ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนที่ท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองฉนวน
ที่มา: ผู้วิจัย

รายการนำเที่ยวชุมชนบ้านคลองฉนวน (1 วัน)

- 09.00 น. ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำสมุนไพรและแนะนำรายการท่องเที่ยว ณ แหล่งเรียนรู้โบราณสถานวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ)
- 09.15 น. นำนักท่องเที่ยวสักการะสมเด็จพระพะโคะ (หลวงปู่ทวด) และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) วัดโบราณสมัยอยุธยาตอนต้นซึ่งเป็นวัดจำพรรษาของหลวงปู่ทวด และยังเป็นสถานที่ที่แม่น้ำพิพัฒน์สัทยาของเจ้าเมืองพัทลุงในสมัยก่อน
- 10.15 น. นำนักท่องเที่ยวเดินทางมายังชุมชนบ้านคลองฉนวน มัคคุเทศก์ชุมชนบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน นำชมบ้านคลองฉนวน ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน
- 11.00 น. เยี่ยมชมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดदारาย (โรงทำน้ำตาลแว่นบ้านคลองฉนวน) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดแสดงและสาธิตการทำน้ำตาลแว่น และวิถีชีวิตการประกอบอาชีพจากตาลโตนด (นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำกิจกรรมได้)
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. นำนักท่องเที่ยวชมสวนมะพร้าวผู้ใหญ่อิ่มมาตรฐาน GMP ต้มน้ำมะพร้าว น้ำหอม รับประทานผลไม้ตามฤดูกาล
- 13.45 น. ชมถ้ำเขาควา อายุกว่า 1,200 ปี ถ้ำขุดเจาะโบราณโดยฝีมือมนุษย์ตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดู มีทั้งหมด 2 ถ้ำ ได้แก่ ถ้ำทิศใต้และถ้ำทิศเหนือ ห่างกันเพียง 10 เมตร เป็นโบราณสถานเก่าแก่ที่สุดในบริเวณคาบสมุทรสทิงพระ ใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- 14.30 น. ชมอุทยานสมเด็จพระพะพะ ศึกษาความเป็นมา ธรรมชาติ และระบบนิเวศ ธรรมชาติพระนพปพันธุ์พื้นที่ของคาบสมุทรสทิงพระ โดยมีลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีจำนวนกว่า 300 ไร่ ส่วนพระนพปพันธุ์มีขนาดใหญ่กว่าที่อื่น และมีลักษณะที่แตกต่างจากพระนพปพันธุ์อื่น ๆ คือ มีเกาะอยู่ตรงกลางพระนพปพันธุ์และบนกลางเกาะนั้นเคยพบเทวรูป “พระอัครสหายสาริด” ด้วย
- 15.00 น. นำนักท่องเที่ยวเดินทางมายังสำนักสงฆ์นาเปล ชมประติมากรรมจำลองดาหุยาจันท์ บิดามารดาของหลวงปู่ทวดนำลูกชายมาผูกเปลแล้วไปเกี่ยวข้าว พญางูจงอางมารัดขดอยู่ที่เปล แล้วคายลูกแก้วคู่บารมีให้หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด
- 15.30 น. เยี่ยมชมวัดตันเลียบ สถานที่ซึ่งเป็นบ้านเกิดและฝังรกรากของหลวงปู่ทวด สักการะต้นเลียบอายุกว่า 500 ปี ซึ่งเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดที่มีประวัติว่าบิดามารดาของหลวงปู่ทวดได้นำรกรากลูกมาฝังไว้ที่โคนต้นเลียบนี้
- 16.00 น. นักท่องเที่ยวประเมินผลความพึงพอใจ เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 แสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
1. ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก ปลอดภัย	4.46	0.57	มากที่สุด
2. มีป้ายบอกทางชัดเจน ถูกต้อง	4.33	0.60	มากที่สุด
3. สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น	3.93	0.82	มาก
รวม	4.24	0.66	มากที่สุด

ด้านแหล่งท่องเที่ยว			
1. แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ	4.43	0.50	มากที่สุด
2. มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท	3.96	0.66	มาก
3. แหล่งท่องเที่ยวมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์	3.86	0.68	มาก
รวม	4.08	0.61	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
1. แหล่งท่องเที่ยวมีที่จอดรถ/ห้องน้ำ/ร้านอาหารเพียงพอ	4.03	0.66	มาก
2. มีร้านขายของฝากของที่ระลึก	3.96	0.80	มาก
3. มีรถราง/รถจักรยานยนต์พ่วงข้างให้บริการ	3.10	0.71	ปานกลาง
รวม	3.69	0.72	มาก
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว			
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ/เหมาะสม	3.60	0.93	มาก
2. นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้	3.60	0.77	มาก
3. ระยะเวลาทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.20	0.80	ปานกลาง
รวม	3.46	0.83	มาก
ด้านที่พักแรม			
1. ที่พักแรมสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ	3.63	0.66	มาก
2. ที่พักแรมมีราคาสมเหตุสมผล	3.33	0.54	ปานกลาง
3. ที่พักแรมอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวก	3.32	0.63	ปานกลาง
รวม	3.42	0.61	มาก
รวมทุกองค์ประกอบ	3.78	0.69	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.24$, $S.D.=0.66$) คือ ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย มีป้ายบอกทางชัดเจนถูกต้อง สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.08$, $S.D.=0.61$) คือ แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.69$, $S.D.=0.72$) คือ แหล่งท่องเที่ยวมีที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร มีร้านขายของฝากของที่ระลึก มีรถราง/รถจักรยานยนต์พ่วงข้างให้บริการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.46$, $S.D.=0.83$) คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้ ระยะเวลาทำกิจกรรมมีความเหมาะสม ด้านที่พักแรม ($\bar{X} = 3.42$, $S.D.=0.61$) คือ ที่พักแรมสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ที่พักแรมมีราคาสมเหตุสมผล ที่พักแรมอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวก

4. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบรายการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่า

1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ธรรมชาติ ถ้ำพระ ถ้ำเขาควหา สำนักปฏิบัติธรรมสิริธรรมวิมุตติ (เขาเศรษฐี) สำนักสงฆ์นาเปล วัดราชประดิษฐฐาน (วัดพะโคะ) ประเพณีห่มผ้าพระ

สุวรรณมาลีเจียรนัยศรีรัตนมหาธาตุและปิดทององค์สมเด็จพระเจ้าพะโคะ (หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด) และทอดผ้าป่า ประเพณีสารทเดือนสิบ ประเพณีลากพระและตักบาตร เทโวโรหนะ งานวันลูกโหนดและของดีสี่ทิวพระ อาหารพื้นบ้าน เช่น แกงคั่วหัวโหนด ยำหัวโหนด ขนมตาล วิถีชีวิตชาวนา ชาวไร่ กลุ่มทำน้ำตาลโตนดแวน

2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางเดินทางเข้าถึงชุมชนคลองฉนวน สามารถเข้าถึงได้สะดวกปลอดภัย มีถนนลาดยางและคอนกรีต ป้ายบอกทาง เดินทางได้โดยรถส่วนตัว

3) ด้านที่พักแรม พื้นที่ในชุมชนมีโฮมสเตย์ให้บริการ

4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีลานจอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก ร้านสะดวกซื้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีบริการรถราง รถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถจักรยานยนต์พ่วงข้างในชุมชน

5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำน้ำตาลโตนดแวนและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด ทำแวนน้ำตาลจากใบตาล

สอดคล้องกับแนวคิดของ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าเกิดจากการรวมตัวของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ที่พัก (Accommodation) การคมนาคม (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) และกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (Activity) และนอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงกัน ระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณสุข ระบบกำจัดขยะ และสอดคล้องกับ วารยาภา มิ่งศิริธรรม และรวีวรรณ โปยรุ่งโรจน์ (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ชุมชนได้นำทรัพยากร ธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และสร้างการรับรู้ถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว 2) ด้านองค์กรชุมชน พบว่า คนในชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและร่วมกันบริหารจัดการตั้งกลุ่มแปรรูปอาหาร 3) ด้านการจัดการ พบว่า คนในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการและดำรงอาชีพหลักไว้ การท่องเที่ยวไม่ได้ทำลายวิถีชีวิตชุมชน และ 4) ด้านการเรียนรู้ พบว่า ชุมชนได้พัฒนากิจกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่มีในชุมชน สามารถให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อออกแบบรายการนำเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน 1 วัน จะครอบคลุมทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีในชุมชน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา เกษตรอินทรีย์ กลุ่มแปรรูปอาหารที่เป็นผลิตภัณฑ์ในชุมชน สอดคล้องกับ เฉฉิมพล ศรีทอง และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการตลาดและโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าสุโขทัยในฐานะเมืองสร้างสรรค์โลกภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) พบว่า ชุมชนเมืองเก่าสุโขทัยได้ศึกษาบริบทของชุมชน ศักยภาพของชุมชน และแนวทางการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนในฐานะเมืองสร้างสรรค์โลกภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ ได้เสนอโปรแกรมการท่องเที่ยว “ยมมรดกพระร่วง” 3 วัน 2 คืน ซึ่งครอบคลุมประวัติศาสตร์เมืองเก่าสุโขทัย การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมในชุมชน และเยี่ยมชมโครงการเกษตรอินทรีย์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภาวิณี กิตติวินิต และคณะ (2566) ศึกษาเรื่อง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลาจังหวัดยะลา พบว่า ในชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลา จังหวัดยะลา สามารถออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ได้ 2 เส้นทาง คือ 1) ชุมชนจุฬารณพัฒนา 99 ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรม มีกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว ย้อนรอยฐานพรรคคอมมิวนิสต์มาลายา และเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน และ 2) ชุมชนอัยเยอร์เวง ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านธรรมชาติ มีกิจกรรม Welcome Drink นำสมุนไพรท้องถิ่น เรียนรู้อุปกรณ์การดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ เปิดประสบการณ์สัมผัสกาแฟสด และข้าวหลามบาซูก้าววัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนำร่องต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (5A's) ในชุมชนบ้านคลองฉนวน หมู่ที่ 5 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา พบว่า

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือ ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย มีป้ายบอกทางชัดเจนถูกต้อง สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น สอดคล้องกับ ทศนีย์ ปิยะเจริญเดช (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่

เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ด้านการเข้าถึง มีความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดเส้นทางเท้าที่มีระยะทางที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว และมีการกำหนดแผนผังระยะทางจากตัวเมืองสู่แหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนและมีเส้นทางที่หลากหลาย

ด้านแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับ สุภัทธา เขียวศรี และคณะ (2568) ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาถ่อน อำเภอธำผวนม จังหวัดนครพนม พบว่า ชุมชนบ้านนาถ่อนมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชนเผ่าไทกวน เช่น ศาลปู่ตา แสงวัดศรีมงคล การตีเหล็กโบราณ ชมสปาเกลือสินเธาว์ การทอดผ้าลายขิดและเครื่องจักสานจากต้นกก การนวดสปาสมุนไพรท่ามกลางธรรมชาติริมลำห้วยบังฮวก และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่โดดเด่นของชุมชน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ แหล่งท่องเที่ยวมีที่จอดรถ/ห้องน้ำ/ร้านอาหารเพียงพอ มีร้านขายของฝากของที่ระลึก มีรถราง/รถจักรยานยนต์พ่วงข้างให้บริการ สอดคล้องกับ Phan Tieu Ny และกันติมาลย์ จินดาประเสริฐ (2567) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่สุขสันต์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวและมีความปลอดภัย มีมีคฤหาสน์ท้องถิ่นให้บริการนักท่องเที่ยวแบบกันเองและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ/เหมาะสม นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้ ระยะเวลาทำกิจกรรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ เมษะธาวิญ พลโยธี และคณะ (2568) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเตื่อ จังหวัดหนองคายอย่างยั่งยืนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0 พบว่า ศักยภาพด้านกิจกรรมในชุมชนบ้านเตื่อ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น กิจกรรมมีความหลากหลายและน่าสนใจ และมีราคาที่เหมาะสม

ด้านที่พักแรม คือ ที่พักแรมสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ที่พักแรมมีราคาสมเหตุสมผล ที่พักแรมอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวก สอดคล้องกับ อัจฉรวรรณ เพ็ญวันศุกร์ (2565) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบางตะบูนและชุมชนบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจประเด็นที่พักเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ที่พักสะอาดและสะดวกสบาย ที่พักมีความหลากหลายให้เลือก สิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักครบครัน และความยิ้มแย้มแจ่มใสของพนักงานที่ให้บริการ ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัย

5.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำรายงานนี้ไปเสนอแก่บริษัทนำเที่ยว หน่วยงานราชการ เพื่อการศึกษาดูงานได้

5.1.2 บริษัทนำเที่ยวสามารถนำรายการท่องเที่ยวชุมชนไปเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ที่นิยมเดินทางเข้ามาสักการะหลวงพ่อทวด

5.1.3 สถาบันการศึกษาสามารถเข้ามาออกแบบบรรจุภัณฑ์หรือสอนวิธีการใช้ช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5.1.4 ชุมชนอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนตนเองได้

5.1.5 ผู้ประกอบการในชุมชนสามารถพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อนำมาบรรจุในรายการนำเที่ยว

5.1.6 ชุมชนสามารถนำเสนอกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวร่วมเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นได้

5.1.7 เจ้าของบ้านที่เคยเข้าร่วมโฮมสเตย์ควรติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับคำปรึกษาและเข้ารับการประชุมอีกครั้ง

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียงเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนหรือเส้นทางตามรอยประวัติศาสตร์หลวงปู่ทวดร่วมกัน

5.2.2 ควรศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

5.2.3 ควรศึกษาหลักการตลาด (4E's) ของการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) ความคุ้มค่า (Exchange) การเข้าถึงสินค้าได้ทุกสถานที่ (Everywhere) และความจงรักภักดีต่อตราสินค้า (Evangelism)

6. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2567–2570*.

<https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/735>

เฉลิมพล ศรีทอง, อีรพันธ์ เทียงสมพงษ์, และนุชประวีณ์ ลิขิตศรีรัมย์. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการตลาดและโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าสุโขทัยในฐานะเมืองสร้างสรรค์โลกภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่.

Community and Social Development Journal, 22(3), 174–189.

ททท.ขับเคลื่อนกลยุทธ์ Grand Moment ผลักดันรายได้ท่องเที่ยวปี 2568 เด็บโตต่อเนื่อง. (22 มีนาคม 2568). *มติชนออนไลน์*. https://www.matichon.co.th/lifestyle/food-travel/news_5104937

ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. (2564). *รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

<https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/2303>

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. สถาบันพระปกเกล้า.

เมษธาวัน พลโยธี, วันชัย ทิพนัส, สุจิรา บุญจิม, และสตรียรัตน์ พุทธก้อม. (2568). การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคายอย่างยั่งยืนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 20(72), 72–83.

วิชฐา ประจงการ, และสุชนัน จุนอนันตธรรม. (2564). *Tourism at a crossroad: อนาคตภาคการท่องเที่ยวไทยเดินต่ออย่างไรในฟ้าหลังฝน*. https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_1Aug2021.html

วารยาภา มิ่งศิริธรรม, และรวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2564). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จัหวัดนครปฐม. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 38–49.

ศุภาวิณี กิตติวินิต, ชุัน หามะ, และชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ. (2566). การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีใหม่ ชุมชนพื้นที่ป่าฮาลาบาลาจังหวัดยะลา. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 18(2), 47–61.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ. (2566). *5 สไตล์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปหลังโควิด*.

<https://happy8workplace.thaihealth.or.th/articles/90>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580)* (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม).

<https://drive.google.com/drive/folders/1BTvT1REdRklnhuArc3x0p0XBbFVJTKET>

- สุภัทรา เขียวศรี, โอชัยญา บัวธรรม, นันทนา ลาภิเศษชัย, และลินจง โพขาริ. (2568). แนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการการบิน การเดินทาง และการบริการ*, 4(1), 35–57.
- อัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนบางตะบูนและชุมชนบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 4(1), 97-114.
- Phan, T. N., และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2567). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่สุขสันต์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18(2), 170–179.